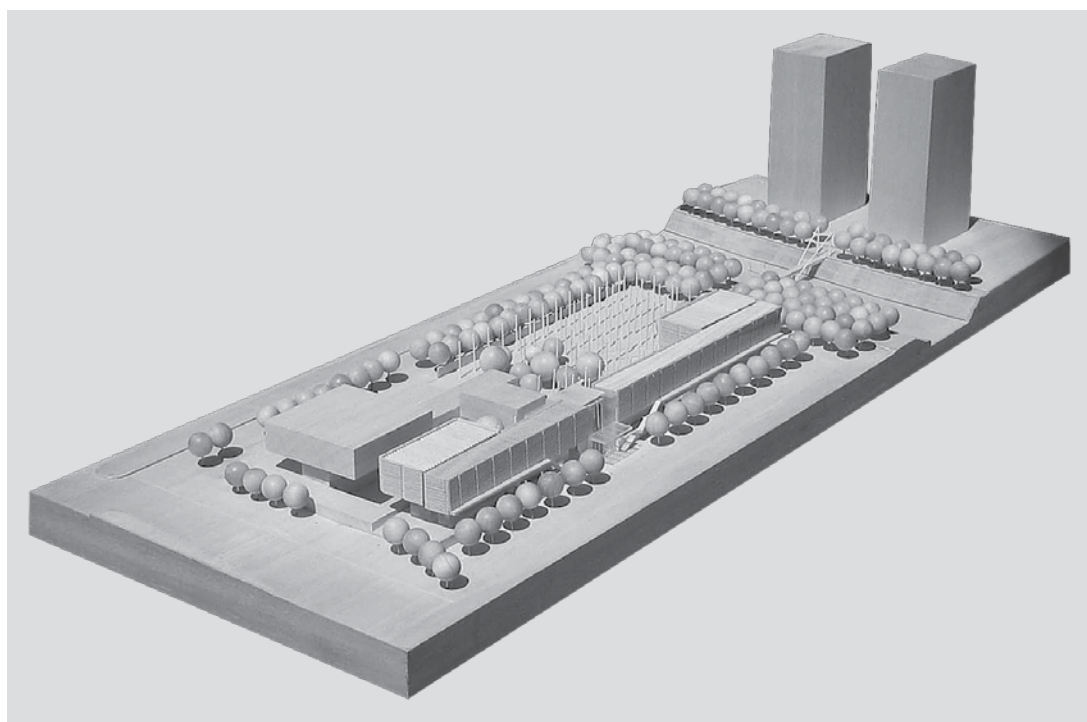

PROJEKT ARS AEVI MUZEJ/CENTAR SUVREMENE UMJETNOSTI SARAJEVO

AMILA RAMOVIĆ*

sl. 1. Arhitektonski model projekta Ars Aevi, Muzeja/Centra savremene umjetnosti, Sarajevo

sl. 2 Arhitekt Renzo Piano ima ulogu jednog od vodećih protagonista Ars Aevi projekta

Zadovoljstvo mi je što Ars Aevi mogu predstaviti na ovoj konferenciji koju priređuje zagrebački Muzej suvremene umjetnosti. Suradnja koju Ars Aevi ostvaruje s tom institucijom, koja bi u predstojećim godinama trebala biti obogaćena stvaranjem novog nukleusa – Kolekcije Ars Aevi, jedan je od primjera modela na kojemu se temelji Ars Aevi, koji je projekt, ali je i kolekcija suvremene umjetnosti, i muzej u razvoju, i centar za suvremenu umjetnost, i koji je, možda, i prije svega mreža protagonista iz svih dijelova svijeta koji Ars Aevi doživljavaju kao svoj projekt i koji ga s nama iz godine u godinu zajednički grade.

Ideja projekta Ars Aevi nastala je 1992. godine, u vrijeme prve godine opsade Sarajeva, kada je grupa sarajevskih intelektualaca koju je predvodio Enver Hadžiomerspahić, organizacijski direktor programa otvaranja i zatvaranja 14. Zimskih olimpijskih igara i sarajevskog bijenala suvremene umjetnosti *Jugoslovenska dokumenta*, počela raditi na stvaranju muzeja suvremene umjetnosti u Sarajevu. Ideja je oblikovana kao tipično sarajevski

izraz otpora i neprihvatanja nametnute agresije, koja je mogla stvoriti samo fizička ograničenja, ali nikako i ona duhovna. U proteklih 15 godina Ars Aevi (*umjetnost epohe* na latinskom jeziku i anagram riječi *Sarajevo*, u kojemu logo projekta zamjenjuje slovo "o") razvijao se kao jedinstveni internacionalni projekt suvremene umjetnosti, koji se od 1999. godine ostvaruje pod visokim pokroviteljstvom UNESCO-a.

Koncept budućeg centra Ars Aevi ustanovio je sasvim nekonvencionalne načine muzejskog djelovanja na području suvremene umjetnosti. Ideja je u biti utemeljena na tradiciji Sarajeva kao mjesta susreta, susreta kultura Istoka i Zapada, susreta razlika koje su stoljećima kreirale mrežu koegzistencije i zajedništva: budući Muzej u Sarajevu neće biti samo muzej djela, bit će to muzej ljudi, muzej umjetnika, kustosa i drugih osnivača tog projekta. Tako se projekt već 15 godina razvija kao "izraz internacionalne kolektivne volje", kako ga je odredio Renzo Piano, jedan od vodećih svjetskih arhitekata koji projektira budući Muzej / Centar Ars Aevi.

http://www.arsaevi.ba - Internacionalni projekt Ars Aevi - Oficijelna web stranica - Mozilla Firefox

PROJEKT KOLEKCIJA ARHITEKTURA SVJETSKA KAMPANJA PROGRAMI FORUM MREŽA HRONOLOGIJA KONTAKT
 VENECIJANSKO BIENALE 2003 KOUNELLIS U SARAJEVU

ARS AEVI PROJECT

Ars Aevi = Art of the Epoch
 Ars Aevi = Expression of Collective International Will
 Ars Aevi = Multicultural World Center
 Ars Aevi = World Museum of Contemporary Art
 Ars Aevi = Modern World Architecture Complex
 Ars Aevi = New World Symbol

EXPRESSION OF COLLECTIVE INTERNATIONAL WILL

U PRVIH DESET GODINA PROJEKTA ARS AEVI ZAPOČET JE PROCES FORMIRANJA KOLEKCIJE ARS AEVI I AFIRMIRANJA OVE INICIJATIVE NA REGIONALNOM I INTERNACIONOM PLANU. NA POČETKU DRUGE DEцениJE POKRENUT JE PROCES PROJEKTOVANJA, FINANSIRANJA I IZGRADNJE ARHITEKTONSKOG KOMPLEKSA ARS AEVI.

PROJEKT → ARS AEVI MANIFEST printaj

Cilj Projekta Ars Aevi je formiranje Interkulturalnog centra i Muzeja savremene svjetske umjetnosti u Sarajevu, gradu u kojem su se stoljećima susretale, poštivale i vojele razlike između Istoka i Zapada. Aktivnosti Centra/Muzeja Ars Aevi, unutar urbanog i duhovnog ambijenta Sarajeva i u kontekstu internacionalnih programa, bit će otvorenije u tražanju za ljepotom i vrijednosti u razlikama i veoma vidljivi izraz nade da one mogu biti mjestom susreta, a ne razdvajanja. Budući Muzej Ars Aevi bit će centar dijaloga, susreta i razmjene kulturnih tekovina svijeta. Ars Aevi je projekt od razvojnog značaja za sadašnjost i budućnost Sarajeva, Bosne i Hercegovine, regije Jugoistočne Evrope i šire.

sl. 3-7. Web stranice Ars Aevi projekta
www.arsaevi.ba

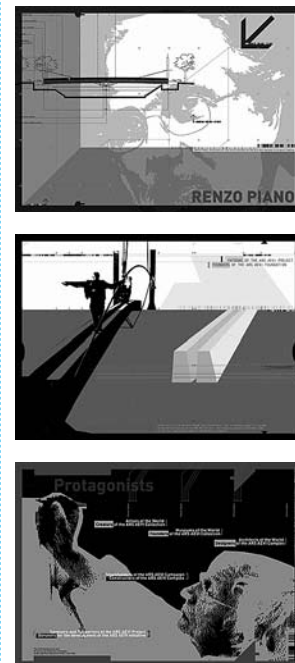
http://www.arsaevi.ba - Internacionalni projekt Ars Aevi - Oficijelna web stranica - Mozilla Firefox

PROJEKT KOLEKCIJA ARHITEKTURA SVJETSKA KAMPANJA PROGRAMI FORUM MREŽA HRONOLOGIJA KONTAKT
 VENECIJANSKO BIENALE 2003 KOUNELLIS U SARAJEVU

ARS AEVI ARCHITECTURAL COMPLEX

ARHITEKTURA → RENZO PIANO printaj

Kolekcija Ars Aevi će biti smještena u objektima budućeg Arhitektonskog kompleksa Ars Aevi u Sarajevu koji će biti disperzivno locirani u urbanom prostoru koji spaja historijsko jezgro grada (iz perioda Otomanske Imperije i Austro-Ugarske Monarhije) sa novim dijelovima Sarajeva. Module Ars Aevi (objekti veličine 4.000-6.000 m²) projektovat će poznati arhitekti koji su projektovali najznačajnije svjetske muzeje. Renzo Piano, kao ambasador dobre volje UNESCO-a, projektuje prvi nukleus Arhitektonskog kompleksa Ars Aevi (bez naknade).

Prvi korak u stvaranju tog "muzeja umjetnika svijeta" bio je stvaranje "kolekcije suvremene umjetnosti svijeta" koja danas ima djela 161 svjetskog autora visokog ugleda. Neortodokсни pristup formiranju te kolekcije danas je prepoznat u internacionalnim krugovima suvremene umjetnosti kao jedan od najoriginalnijih muzeoloških postupaka osnivanju takve zbirke. Koncept je takav da se kolekcija sarajevskog muzeja ustanovi primjenom jedinstvenog modela suradnje s europskim, a zatim i svjetskim muzejima, centrima i fondacijama suvremene umjetnosti. Umjetnički direktori uglednih muzeja, centara i galerija suvremene umjetnosti prihvaćaju sudjelovanje u projektu i preuzimaju ulogu selektora umjetnika osnivača

Kolekcije Ars Aevi iz svih dijelova svijeta, i ulogu kustosa izložbi odabranih umjetničkih djela. Na taj način Kolekcija Ars Aevi utemeljena na decentraliziranome modelu, i sastoji se od nukleusa što su ga formirali umjetnici i umjetnički direktori – Enrico Comi u Milanu (od 1994.), Bruno Corà u Pratu (1995.), Chiara Bertola u Veneciji (1996.), Zdenka Badovinac u Ljubljani (1997.), Lóránd Hegyi u Beču (1998.), Lucrezia De Domizio Durini u Bolognanu (2004.), Beral Madra u Istanbulu (2007.), i Izeta Građević, Ingamaj Beck, Muhamed Karamehmedović, Meliha Husedžinović i Azra Begić u Sarajevu (1994.-2007.). Osnivačke izložbe Kolekcije Ars Aevi postavljene su u sklopu godišnjih programa institu-

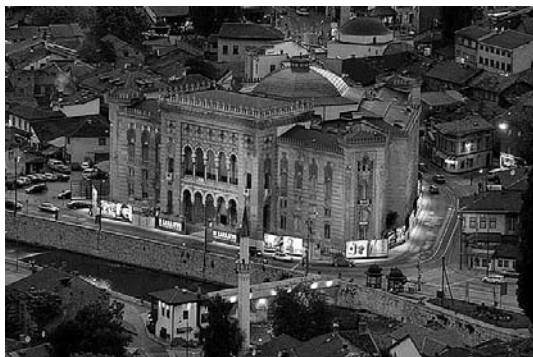
Prvi korak u stvaranju tog "muzeja umjetnika svijeta" bio je stvaranje "kolekcije suvremene umjetnosti svijeta" koja danas ima djela 161 svjetskog autora visokog ugleda.

sl. 8.-11. Izložba Ars Aevi Kolekcije, 1999.

sl. 12.-14. Izložba Michelangela Pistoletta, 2001.

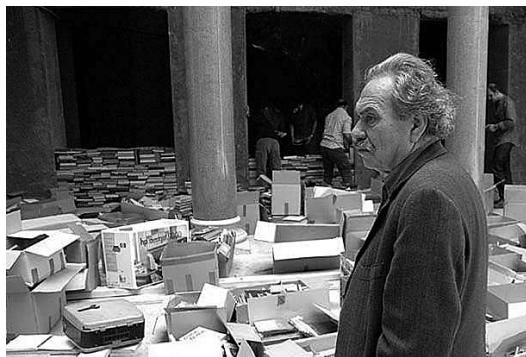

cija koje također postaju akterima mreže koju Ars Aevi kontinuirano gradi (Centro Arte Contemporanea Spazio Umano, Milano, Centro per l'Arte Contemporanea Luigi Pecci, Prato, Moderna galerija, Ljubljana, Fondazione Querini Stampalia & Fondazione Bevilacqua La Masa, Venecija, Museum moderner Kunst Stiftung Ludwig, Beč, Istituto d'Intercomunicazione Culturale, Bolognano, BM Contemporary Art Centre, Istanbul, Obala Art Centar, Sarajevo...). Proces osnivanja kolekcije se nastavlja. Nove nukleuse kolekcije za Ars Aevi realizirat će partnerski muzeji/centri iz Cetinja (Crna Gora), Saint Etiennea (Francuska), Zagreba (Hrvatska), Atene (Grčka), Beograda (Srbija)...

Nakon što se model osnivanja Kolekcije u razdoblju 1994.-1999. pokazao vrlo uspješnim, drugi korak prema ostvarenju cilja Projekta Ars Aevi bilo je djelovanje na izgradnji objekta budućeg muzeja suvremene umjetnosti u Sarajevu. Arhitekt Renzo Piano, prihvatio je poziv Envera Hadžiomerspahića da u ulozi ambasadora dobre volje UNESCO-a preuzme ulogu autora arhitektonskog Projekta Ars Aevi i 1999. godine posjetio je prvi put lokaciju/teren Ars Aevi u Sarajevu.

U proteklim je godinama s Renzom Pianom kontinuirano održavana suradnja u kojoj je on preuzeo ulogu jednoga od vodećih protagonista Projekta Ars Aevi: idejne skice budućeg Muzeja/Centra suvremene svjetske umjetnosti Ars Aevi predstavio je 2000. godine; pješački most Ars Aevi na rijeci oko koje je smješten centar grada Sarajeva, koji simbolično i funkcionalno uvodi građane Sarajeva na teren Ars Aevi, projektirao je i izgradio s partnerima u 2001.-2002. godini; u sklopu programa UTN Europske unije, i u suradnji s gradom Venecijom,

Renzo Piano je ostvario preliminarni arhitektonski projekt Muzeja/Centra Ars Aevi u razdoblju 2003.-2004. Ukupna projektna dokumentacija realizirana je u suradnji između Renzo Piano Building Workshopa (arhitektonski projekt), Favero&Milan Ingegnerie (statički projekt), Manens Intertecnice (projekt instalacija) i Edilvenezie (koordinatore faze preliminarnog projekta).

Preliminarni arhitektonski projekt službeno je predstavljen na Konferenciji ministara kulture zemalja jugoistočne Evrope koju su Vlada Italije i UNESCO organizirali u Veneciji u studenome 2005. godine, a zatim i u Sarajevu, u sklopu programa foruma Ars Aevi 2006. Tom je prilikom predsjednik regije Toskane Claudio Martini, dugogodišnji podržavatelj te internacionalne inicijative, potpisao protokol s premijerom Kantona Sarajevo Denisom Zvizdićem o suradnji na stvaranju fondova za izgradnju prvog bloka Muzeja savremene svjetske umjetnosti Ars Aevi. Ministarstvo vanjskih poslova Italije potvrdilo je da će, u suradnji s UNESCO-om sudjelovati u financiranju izgradnje prvog bloka Muzeja/Centra Ars Aevi.

Prema tom projektu, objekt će biti izgrađen u središtu grada, na lokalitetu Kvadrant C – Marijin Dvor, na Wilsonovu šetalištu, na terenu koju je za tu namjenu osigurao Kanton Sarajevo, uz potporu Općine Novo Sarajevo.

Koncepcija slavnog arhitekta taj objekt oblikuje kao dinamični urbani centar u kojemu umjetnost nema tretman "zatvorenoga" i "nedostupnog" blaga nego je kombinacijom galerijskih, društvenih i komercijalnih prostora jednako dostupna različitim interesnim grupama. Stoga dio objekta čini i visokofrekventna pješačka zona koja povezuje susjednu naseljenu zonu Grbavice s glavnom prometnicom i budućim sveučilišnim centrom. Zato je objekt posebno usmjeren prema naselju Grbavica, čije stanovnike u prostor Muzeja uvodi pješački most, koji je arhitekt projektirao i čiju je izgradnju s partnerima financirao 2002. godine.

Projekt je artikuliran kao longitudinalna struktura koja prati pješačku stazu što prolaznike uvodi u sadržaje u prizemlju objekta, smještene u odjeljcima enterijera čiji su zidovi transparentni prema van, čime se ostvaruje vizualna komunikacija između vanjskoga i unutrašnjeg prostora. Iz prizemlja je projektiran put u suterensku

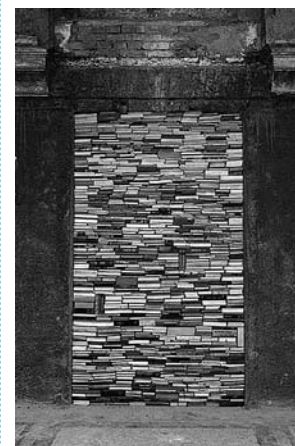
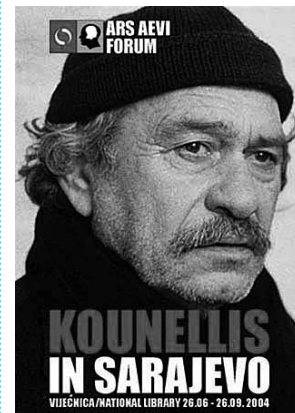
sl. 15. Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine u Sarajevu u kojoj se održavala izložba Jannisa Kounellisa, 2004.

sl. 16. Jannis Kounellis u Atriju Vijećnice

sl. 17. Tom prigodom u atriju Vijećnice se okupio veliki broj posjetitelja

sl. 18. Plakat za izložbu Kounellis u Sarajevu

sl. 19. Detalj rada Jannisa Kounellisa s izložbe u sarajevskoj Vijećnici

sl. 20.-23. Specijalni projekti – Bosna i Hercegovina na Venecijanskom bijenalu 1993. – 2003, Sarajevo, 2005.

etažu, koja je djelomično pod zemljom, ali ima prirodnu rasvjetu. Suterren će sadržavati auditorij za 300 posjetilaca, laboratorije i radionice, uredske i magazinske prostore. Na kat je smještena glavna izložbena zona, koja prirodnu svjetlost dobiva kroz sjeverno orijentirani transparentni krov. Izložbena je zona izolirana od buke, te tihim i intimnim ambijentom čini kontrast prizemnom holu. Fasada je kombinacija drvenih lamelarnih struktura i stakla. Na krovu se stapa s dijagonalno postavljenim transparentnim pločama, dok je prizemlje uloženo u krečnjački kamen. Ispred muzeja je predviđeno parkiralište sa 45 mjesta i vrt u kojemu će biti izložena djela Kolekcije Ars Aevi namijenjena eksterijeru. U njemu će posebno mjesto imati instalacija *La Place des Drapeaux* Daniela Burena, koja je danas postavljena na lokaciji budućeg Muzeja.

Do izgradnje objekta Muzeja Ars Aevi, koji projektira Renzo Piano, Kolekcija Ars Aevi bit će smještena u privremenom izložbenom prostoru Centra Skenderija, u središtu Sarajeva. Izložbeni je prostor rekonstruiran sredstvima Vlade Italije i UNESCO-a, a bosanskohercegovački arhitekt Amir Vuk oblikovao ga je kao veliki drveni sanduk u kojemu će se Kolekcija čuvati i u kojemu će je posjetitelji moći vidjeti do izgradnje njezina konačnog odredišta – izložbenih prostora Muzeja/ Centra suvremene umjetnosti Ars Aevi Renza Piana. Art Depo Ars Aevi, na 1 500 m², u idućim će godinama biti sjedište projekta i Kolekcije Ars Aevi.

Od 2001. godine Ars Aevi je pokrenuo program-ske aktivnosti s područja suvremene umjetnosti koji obuhvaća izložbe, edukacijske aktivnosti, izdavačku

djelatnost... Izložbe se održavaju u tri ciklusa – kao izložbe umjetnika osnivača Kolekcije Ars Aevi (Michelangelo Pistoletto, Daniel Buren, Joseph Kosuth, 2001.; Bizhan Bassiri, 2002.; Jusuf Hadžifejzović, 2003.; Jannis Kounellis, 2004.; Maja Bajević, 2006.; Dean Jokanović Toumin, 2007.); izložbe bosanskohercegovačkih umjetnika mlađe i srednje generacije – aktualno predstavljanje članova grupe Sing Sing (Damin Nikšić, Anur, 2005.; Kurt&Plasto; Juriša Boras, 2006.); specijalni projekti – prvi paviljon Bosne i Hercegovine na Venecijanskom bijenalu (2003.), Bosna i Hercegovina na Venecijanskom bijenalu, 1993.-2003. (2005.), ... Obrazovne aktivnosti realiziraju se u programu otvorenoga internacionalnog sveučilišta Ars Aevi, u kojemu je u razdoblju 2001.–2006. sudjelovalo više od 70 uglednih umjetnika, kritičara umjetnosti i djelatnika s tog područja.

Nakon petnaest godina djelovanja Ars Aevi je stekao visoki kredibilitet na lokalnome, regionalnome i internacionalnom planu beskompromisno inzistirajući na sudjelovanju svjetskih eksperata u odabiru umjetnika i umjetničkih djela Kolekcije Ars Aevi i izgradnjom tima mladih suradnika koji su i pred najstrožim internacionalnim promatračima dosegli najviše profesionalne razine predstavljenim programima, izložbama, publikacijama... Iako je suvremena umjetnost u samom fokusu interesa urbanog stanovništva mladih generacija, izbor umjetnika i atraktivnost postava izložbi Ars Aevija, etabliranih svjetskih umjetnika te umjetnika srednje i mlađe generacije privlače impresivan broj posjetitelja svih dobi i najširih socijalnih struktura Sarajeva te Bosne i Hercegovine.

Iako je suvremena umjetnost u samom fokusu interesa urbanog stanovništva mladih generacija, izbor umjetnika i atraktivnost postava izložbi Ars Aevija, etabliranih svjetskih umjetnika te umjetnika srednje i mlađe generacije privlače impresivan broj posjetitelja svih dobi i najširih socijalnih struktura Sarajeva te Bosne i Hercegovine.

Spoj umjetničkih vrijednosti Kolekcije Ars Aevi i vrhunskih razina arhitektonskog projekta Renza Piana, arhitekta koji je osmislio novi koncept muzeja našeg vremena, mogao bi izrasti u projekt općega regionalnog značenja. Kolektivno prihvaćen i podržan, projekt Ars Aevi mogao bi u vremenu izgradnje i tijekom godina svoga budućeg djelovanja pozitivno i progresivno u kontinuitetu pridonositi mijenjanju imidža Sarajeva, Bosne i Hercegovine i širega geopolitičkog balkanskog područja na internacionalnoj umjetničkoj, kulturnoj i političko-ekonomskoj sceni, ostajući pri tome jednim od najambicioznijih i najzanimljivijih projekata u svjetskoj suvremenoj umjetnosti na prijelazu tisućljeća.

sl. 24.-26. Ars Aevi Kolekcija, Ars Aevi Art Depo, Sarajevo
Snimio: Almin Zrno

The architect Renzo Piano accepted the invitation to be the author of the Ars Aevi Museum / Centre. In 2001, he designed the pedestrian bridge Ars Aevi, built in 2002. As a part of the EU program, he has designed the preliminary architectural project of the Ars Aevi Museum / Centre.

In the period between 2000 and 2006, Ars Aevi's programmatic activities were: a cycle of one-man-shows of the artists-founders of the Ars Aevi Collection and artists from Bosnia and Herzegovina, collective exhibitions of young artists from Bosnia and Herzegovina, seminars and museological workshops.

* AMILA RAMOVIĆ was born in Sarajevo in 1977. Since 2000 she has been part of Ars Aevi team, working on planning and coordination activities related to construction of the Ars Aevi Museum building designed by Renzo Piano and to presentation of the Ars Aevi Collection of international contemporary art.

Since 2001, she has been engaged in planning and organisation of Ars Aevi programmes and editorial production, among which exhibitions by Michelangelo Pistoletto, Joseph Kosuth, Jannis Kounellis, first pavilion of Bosnian artists in Sarajevo, educational programmes of the Ars Aevi Open International University, catalogues and books published by Ars Aevi.

She has been appointed Ars Aevi Executive Director in 2005. Beside her work in the field of visual arts, she studied music theory and completed master's degree in contemporary music. She has published a number of articles related to music and contemporary culture and is a member of the editorial board of Music, Bosnian musicological quarterly. She teaches musical forms and styles at the Academy of Music in Sarajevo.

A presentation at the international conference 'Destination. New Museum. Building' Museum of Contemporary Art, Zagreb, Croatia, 2006.

The text has been slightly modified in line with the editing and subediting conventions of the publication.

Za objavljivanje priredila /
Prepared for publication by:
Amila Ramović

Prijepis tonskog zapisa /
Transcript of sound recording:
Ksenija Pavlinić - Tomašegović

Prijevod s engleskog jezika /
Translation from English:
Zdenka Ungar

Images: © International Project
Ars Aevi, Muzej/Centar savremene
umjetnosti, Sarajevo, Bosna i
Hercegovina

ARS AEVI PROJECT MUSEUM / CENTRE FOR CONTEMPORARY ART SARAJEVO

The concept and the strategy of the Ars Aevi project were formulated in the spring-summer period of 1992, during the first months of the Sarajevo siege. The promotion of ideas and goals of the Ars Aevi was organised in Venice in 1993. Internationally renowned artists have formed the collection of the future contemporary art museum Ars Aevi. Artistic directors of museums, centres and galleries of contemporary art of Italy, Slovenia and Austria accepted the role of curators and selectors of exhibitions. Artists of Bosnia and Herzegovina also donated their works to the Ars Aevi Collection.